

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน : บริบทของผู้บริหารในโครงการโรงเรียน สปริต ออฟ อาเซียน

FACTORS AFFECTING THE APPLICATION OF POLICIES TO PROMOTE CULTURAL DIVERSITY IN ASEAN:
CONTEXT OF ADMINISTRATORS IN THE SPIRIT OF ASEAN SCHOOLS PROJECT

ดร.จุฬารณ์ ขอบใจกลาง

ศูนย์อาเซียนและเอเชียศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

E-mail : chulaporn.kobjaiklang@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการนำนโยบายไปประยุกต์ของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสำหรับโรงเรียนโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ของ สพฐ. ในด้านส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนและ (3) เสนอแนวทางในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนในด้านการบริหารสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไปประยุกต์ใช้ ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมประกอบด้วยปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ปัจจัยสำคัญด้านการนำนโยบายไปประยุกต์ใช้ของโรงเรียนในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน คือผู้บริหารมีความรู้ ความตระหนักรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโรงเรียน คือ การให้ความสำคัญกับการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมากำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน รวมถึงเรื่องส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย สำหรับแนวทางการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ไขปัจจัยเฉพาะด้าน คือ ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนที่ผู้อำนวยการมีภาวะความเป็นผู้นำสูงสามารถนำนโยบายในการประยุกต์การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จสูง

คำสำคัญ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โรงเรียนโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ทักษะคนคิด

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the implementation of policies to promote cultural diversity in ASEAN by school administrators in the Spirit of ASEAN Schools Project of the Office of the Basic Education Commission in the aspect of promoting cultural diversity in school; (2) to study factors affecting the administrators

in implementing policies to promote cultural diversity in ASEAN in school; and (3) to propose guidelines for implementation of policies to promote cultural diversity in ASEAN in the aspect of school administration. Research findings showed that school administrators had implemented policies to promote cultural diversity in ASEAN of the Office of Basic Education Commission in their schools. The factors affecting the implementation of policies to promote cultural diversity in ASEAN in school comprised the administrator factor and the policy to promote cultural diversity in school. The administrator factor consisted of the knowledge, awareness and understanding of the administrator concerning the promotion of cultural diversity in school. The policy to promote cultural diversity in school consisted of the giving of importance to implementing the Ministry of Education's policy to determine practice guidelines in preparation for joining the ASEAN Community, and the policy for promotion of cultural diversity in school. As for guidelines for implementation of policies to promote cultural diversity in ASEAN in the aspect of school administration, it was found that the school that its administrator had high level of leadership would be highly successful in implementing the policies to promote cultural diversity in school.

KEYWORDS : Cultural diversity, Spirit of ASEAN Schools Project, Vision, Leadership, Attitude

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) มีเป้าหมายหลักที่จะทำให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นสังคมที่มีความรับผิดชอบเพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติ และประชาชนอาเซียนผ่านการเสริมสร้างอัตลักษณ์อาเซียนร่วมกัน (ASEAN Identity) การผนึกความร่วมมือบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมและความเป็นหุ้นส่วนระหว่างกันเสริมสร้างรากฐานสำหรับประชาคมให้มีความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขแห่งประชาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ความร่วมมือด้านสังคมหรือความร่วมมือเฉพาะด้าน (Foundational Cooperation) ของอาเซียนซึ่งประกอบไปด้วย ความร่วมมือในด้านต่างๆ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 ที่ประชุมได้ลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2538 (The 1995 Bangkok Declaration)

การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) มีคุณประโยชน์เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระและความคิดความเชื่อของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอาเซียนเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดลงไปแล้วพบว่า

บางประเทศมีความคล้ายคลึงกันอยู่ในหลายมิติ เช่น ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่ร่วมกันบริเวณเขตชายแดนรอยต่อของแต่ละประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายของประชากรของทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันอยู่ตลอดเวลากระบวนการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารจัดการระบบการศึกษาให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะในระบบการศึกษาวัตถุประสงค์สำคัญคือ "การมุ่งพัฒนาคน" เห็นได้จากในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ได้กำหนดให้ "การให้ความสำคัญกับการศึกษา" เป็นวัตถุประสงค์สำคัญข้อแรกของกรอบความร่วมมือเรื่อง "การพัฒนาคน" (กระทรวงการต่างประเทศ, 2552) การประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย และการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วย การกำหนดนโยบายมาจากภาครัฐเป็นผู้กำหนด การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการดำเนินนโยบายส่งเสริมความหลากหลายในสถาบันการศึกษาในประเทศไทยผ่านโครงการ

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (สปิริต ออฟ อาเซียน) ซึ่งถือเป็นโครงการนำร่องเพื่อเตรียมเยาวชนไทย ให้มีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวขับเคลื่อนหลักให้กับสถานศึกษาในเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ การบริหารจัดการ การปรับประยุกต์นโยบายให้เข้ากับสถานศึกษา การบริหารครูอาจารย์ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง/ชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนในเรื่องการศึกษา ในด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ครูอาจารย์ และกลุ่มผู้ปกครอง/ชุมชนในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม และขับเคลื่อนขบวนการทางการศึกษาให้กับคณะครูอาจารย์ เพื่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ในปลาย พ.ศ. 2558 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงการนำนโยบายด้านการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลกระทบด้านปัจจัยส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการประยุกต์ใช้แนวนโยบายไปปรับใช้ในกรณีศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดดังกล่าวของท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในเรื่องของ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทยในอนาคต ควรจะเริ่มต้นการศึกษาและการพัฒนาคน (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายไปประยุกต์ของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสำหรับโรงเรียนโครงการ สปิริต ออฟ อาเซียน ของ สพฐ. ด้านการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนของโรงเรียนในโครงการ สปิริต ออฟ อาเซียน ของ สพฐ.
3. เพื่อเสนอแนวทางในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายวัฒนธรรมของอาเซียนในด้านการบริหารสถาบันการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Methods Research) ตามหลักการ Concurrent Design คือ การทำวิจัยควบคู่กันไปทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แล้วนำผลของการวิจัยทั้งสองการวิจัยมาผสมกัน (Creswell, 2009) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้ยุทธศาสตร์ การวิจัยแบบ Grounded Theory (Creswell, 2013) งานวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสม เพื่อช่วยให้ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ชัดเจนมากขึ้น โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงปริมาณช่วยให้เห็นภาพ และเจาะลึกในรายละเอียดที่ต้องการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา สปิริต ออฟ อาเซียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 76 คน สังกัดอยู่ในโครงการ สปิริต ออฟ อาเซียน ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ Sister School จำนวน 46 คน และ Buffer School จำนวน 30 คน ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองเก็บข้อมูล (Pilot Test) เบื้องต้นในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาสปิริต ออฟ อาเซียน กลุ่มเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 76 คน วิธีการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาค้นคว้าแบบทฤษฎีภูมิ ตรวจสอบความตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ปรับแก้ไข และตรวจสอบความเที่ยงตรงนำไปทดลองใช้ (Try out) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง

(Reliability) ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.91 นำไปใช้จริง ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบสำรวจ (Survey) ตามแบบของ (Creswell, 2009) ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ Descriptive Statistics (Mean และ S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) การตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบ สามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2557: 129-130) ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จาก เอกสาร และวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงบรรยาย

คำจำกัดความ

Sister School หมายถึง โรงเรียนในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และภาษาอาเซียนอีก 1 ภาษา พร้อมทั้งส่งเสริมพหุวัฒนธรรม

Buffer School หมายถึง โรงเรียนในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และมี ศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอาเซียน 1 ภาษา และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศพร้อมทั้งส่งเสริม พหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรม (Multicultural) หมายถึง การรับรู้ หรือ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่าง หรือความหลากหลาย ทั้งในระดับจุลภาค และในระดับมหภาค สำนักงานพัฒนา การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2555:53)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (Office of the Basic Education Commission of Thailand) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ในระดับพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎี สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555: 53) พหุวัฒนธรรม (Multicultural) คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์ โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน เชื้อชาติ สถานะของครอบครัว เพศ ความสามารถพิเศษ ภาษา ศาสนา บทบาททางเพศ และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ Radtke (2003:55) การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในขั้นตอนของการดำเนินนโยบายประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักๆ ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การติดตามและ ประเมินผลซึ่งทั้งสามขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยสำคัญ หลายประการที่เป็นกุญแจช่วยสนับสนุนให้การดำเนินนโยบาย ประสบความสำเร็จ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในประเด็นของการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ของสำนักสำนักงานพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กล่าวโดยสรุปความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือพหุวัฒนธรรมจึงหมายถึง การรับรู้ หรือสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับความแตกต่าง หรือความหลากหลายทั้งในระดับจุลภาค และในระดับมหภาค

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

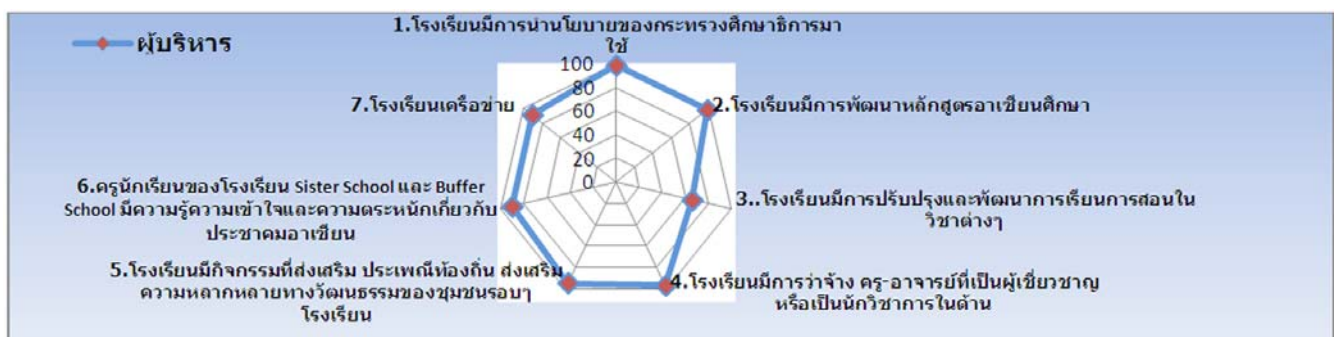
Fasa, Hajisoterioub and Angelidesb (2014: 312-314) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในยุโรป เรื่อง Intercultural Education in Europe: Policies, Practices and Trends เพื่ออธิบายถึงนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และแนวโน้มของการศึกษา พหุวัฒนธรรมในยุโรป โดยพบว่า การสนับสนุนการศึกษา พหุวัฒนธรรมในยุโรปเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 และมีความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 Forrest and Dunn, (2013: 1-9) ศึกษาถึงทัศนคติในการยอมรับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประสบการณ์ในการ ปฏิสัมพันธ์กับเชื้อชาติต่างๆ ในพื้นที่ทางใต้ของออสเตรเลีย ทั้งในเขตเมือง และชนบท 13 เขตพื้นที่ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ ชนบทห่างไกลทางใต้ของออสเตรเลียยังมีทัศนคติที่ค่อนข้าง อนุรักษ์นิยม และยังมีบางพื้นที่ที่ไม่ยอมรับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ในประเด็นในเรื่องของการแต่งงานข้ามสายพันธุ์, วัฒนธรรมของคนที่ไม่ใช่คนอังกฤษ Dandy and Pe-Pua (2010

อ้างถึงใน Sylvia and Toni, 2015: 71) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้รายงานว่า ชาวออสเตรเลียยังมีความคิดในแง่ลบเกี่ยวกับผลลัพธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และหวาดกลัวต่อภัยจากชนกลุ่มน้อยอย่างเช่นมุสลิม และอาหรับ Breslin (2007:42) ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของภูมิภาคอาเซียนเป็นสิ่งจำเป็นตั้งแต่การรวมตัวของอาเซียน ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะ เนื่องจากอาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยไม่นำค่านิยม และความเชื่อของประเทศภายนอกภูมิภาคมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก แพรวภัทร ยอดแก้ว(2555) การสื่อสารต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะการมีอคติต่อวัฒนธรรมอื่นๆ และการเหยียดเชื้อชาติเพราะปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรม และการแสดงออกที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม และความไม่เข้าใจกันในประชาชนในภูมิภาคอาเซียน การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการสื่อสารในสังคมที่แสดงออกมามีด้วยกัน สามรูปแบบ คือ ความรู้และความตระหนักรู้ ทศนคติ (ความชื่นชอบ/ค่านิยม) และพฤติกรรมที่แสดงออก กวี วงศ์พุด (2535: 14-15 อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2552) ศึกษาด้าน ผู้นำ (Leadership) คือ ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม ที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็นผู้นำของกลุ่ม เป็นทั้งผู้ที่มีบทบาทติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม ผู้ที่แนะ ผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง เพื่อนำพากลุ่ม หรือองค์การไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ Luther Gulick และLyndall

Urwick (1937 อ้างถึงใน จันท์จารี เกตุมาโร, 2556:71-72) ได้สร้างตัวแบบในการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบาย เรียกว่า "POSDCoRB" ซึ่งต่อมากลายเป็นแนวทางการจัดการองค์การ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การกำกับติดตาม (Directing) ความร่วมมือประสานงาน (Coordinating) การรายงานผล (Reporting) และงบประมาณ (Budgeting) ประคัลภ์ ปันทพลังกูร (2553) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการ ได้แก่ (1) ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (2) ผู้นำที่ดีจะต้องกระจายงานให้ทีมงานอย่างเหมาะสม (3) ผู้นำที่ดีต้องสร้างทีมงานได้ จะต้องเป็นคนทำงานให้สำเร็จ (4) ผู้นำที่ดีจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานได้ (5) ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้พัฒนาคนอื่นอยู่เสมอ

ผลการวิจัย

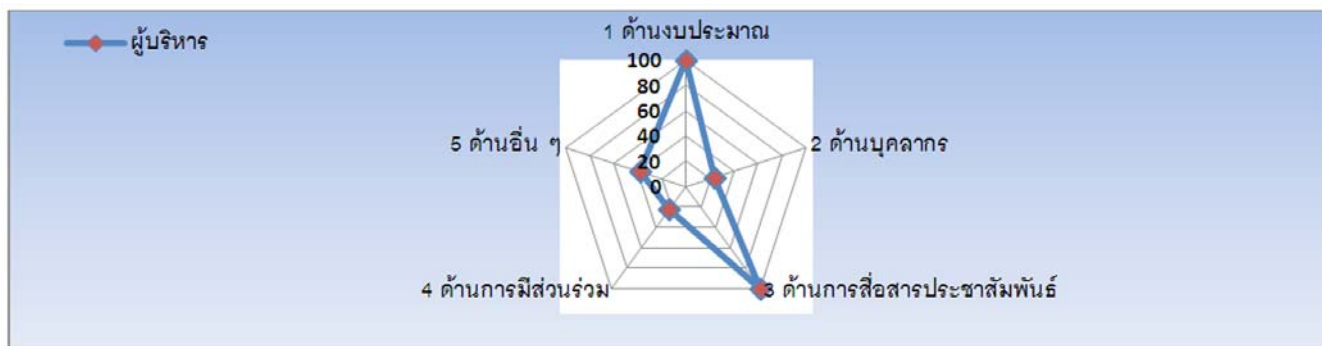
1. การนำนโยบายไปประยุกต์ จากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ส่วนมากให้ความสำคัญในการนำนโยบายไปประยุกต์ใช้ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านอื่นๆ เช่นการสนับสนุนจากภาคส่วนรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคส่วนของเอกชน โดยเห็นได้ชัดจาก การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน มีความรู้ความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน

แผนภาพที่ 1 ด้านการดำเนินนโยบายเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

จากภาพด้านการดำเนินนโยบาย พบว่าผู้บริหารนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาปฏิบัติ สถานศึกษาภายใต้การบริหารมีการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนศึกษามีการว่าจ้างครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนโรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมครูอาจารย์ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ

และตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โรงเรียนมีเครือข่ายยังพบว่ามีปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาต่างๆค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ควรต้องปรับในด้านการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

แผนภาพที่ 2 ด้านปัญหาที่พบในการดำเนินนโยบายเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

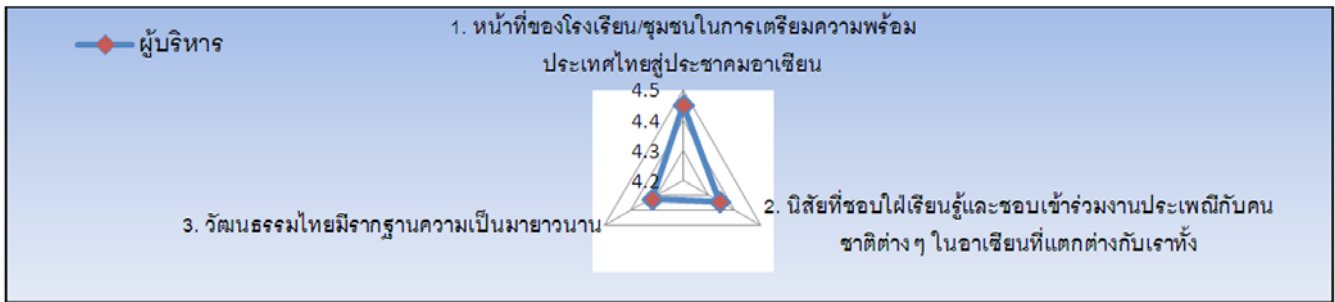
จากภาพปัญหาที่ทางผู้บริหารสถานศึกษาพบ คือ เรื่องของงบประมาณที่ขาดแคลน และเรื่องการขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดีซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณรวมของปัญหาด้านอื่นๆ อยู่ในเกณฑ์ดี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้นโยบายของโรงเรียนในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน จากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า:

2.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกให้เด็กเคารพกฎระเบียบข้อบังคับหรือเคารพกฎหมาย ทั้งความเสมอภาคชายหญิง การจัดให้มีการร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความหลากหลายให้เกิดความเคารพในวิถีทางที่เกิดขึ้นตามมติของคนส่วนใหญ่การปรับตัวของนักเรียนก็เป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมเช่นเดียวกัน

2.2 ปัจจัยเฉพาะด้าน ได้แก่ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมี "ภาวะผู้นำสูง" การนำนโยบายในการประยุกต์การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็จะประสบความสำเร็จสูงเช่นเดียวกันโดยพยายามสร้างบรรยากาศของความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

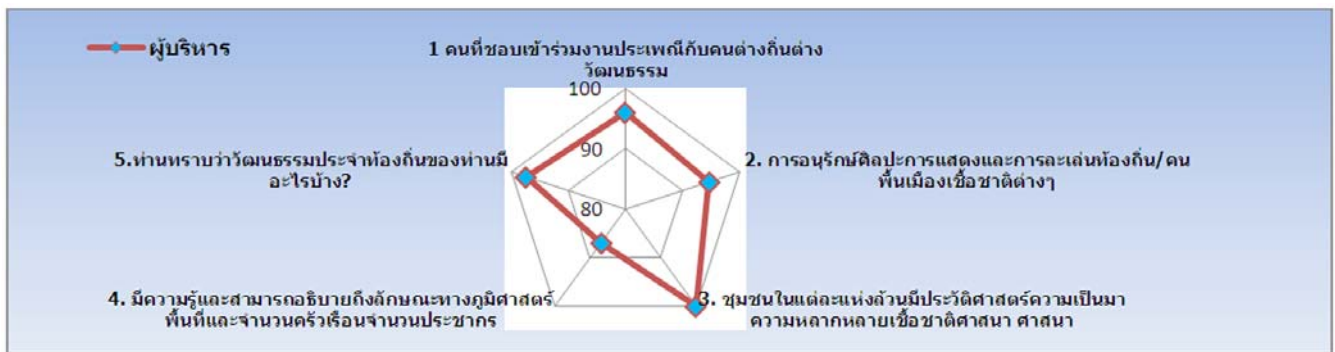
สนับสนุนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนและการสอนนักเรียนทุกกลุ่มพัฒนาตามศักยภาพของตนเองส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการยอมรับให้เกียรติซึ่งกันและกันและโครงสร้างทางบุคลากรรวมถึงบรรยากาศในโรงเรียนต้องเอื้อต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเช่นการเปิดกว้างในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาต่างๆ การวัดประเมินผล มีกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ ครู-อาจารย์ ทำความรู้จักนักเรียน โดยการสอบประวัติและการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน จากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยสำคัญคือ การเคารพการอยู่ร่วมกัน การสื่อสารด้านสังคม ทักษะคิดและค่านิยมด้านวัฒนธรรม และด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้นโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

แผนภาพที่ 3 การเครพการอยู่ร่วมกันมมมองของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพพบว่า การเครพการอยู่ร่วมกันในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องของหน้าทีของโรงเรียน/ชุมชนในการเตรียมความพร้อมประเทศไทยสู่ประชาคมอาเซียนอันดับต้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา

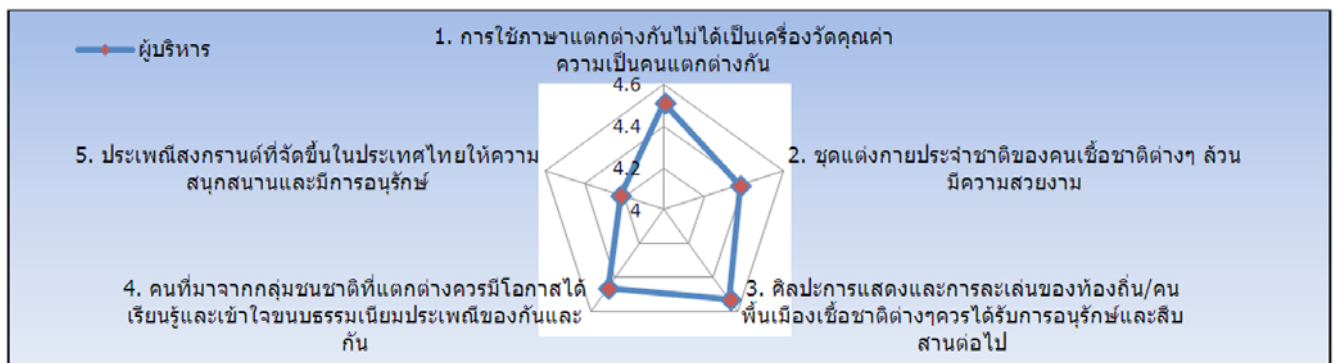
ยังให้ความสำคัญกับเรื่องใฝ่เรียนรู้และชอบเข้าร่วมงานประเพณีกับคนชาติต่างๆ ในอาเซียนที่แตกต่างกับเรา รวมถึงเรื่องของวัฒนธรรมไทย ที่มีรากฐานความเป็นมายาวนาน เรื่องของประเพณีสงกรานต์ที่จัดขึ้นในประเทศไทยให้มีความสุขสนุกสนาน

แผนภาพที่ 4 การสื่อสารด้านสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องของประวัติศาสตร์ความเป็นมาแต่ละชุมชนเรื่องวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเรื่องการเข้าร่วมประเพณีกับคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม

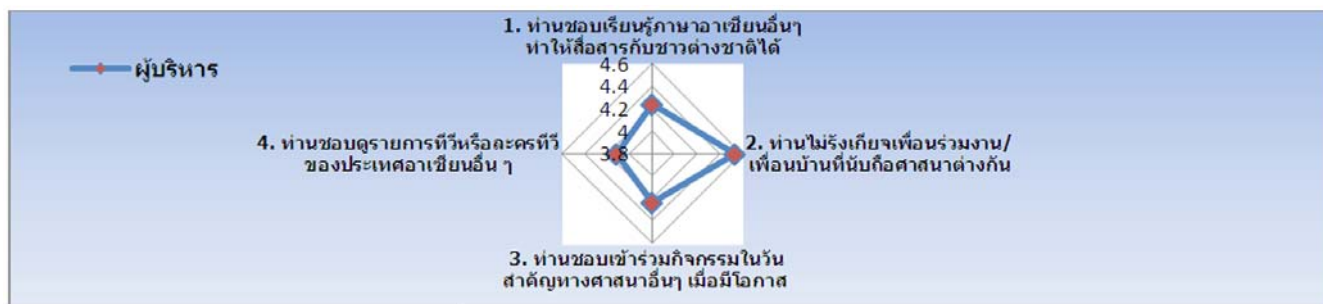
รองลงมาคือ เรื่องของการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงและการละเล่นท้องถิ่นในเรื่องของความรู้สามารถอธิบายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่ผู้บริหารให้ความสำคัญในเกณฑ์พอสมควร

แผนภาพที่ 5 ด้านทัศนคติและ ค่านิยมด้านพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถาบันการศึกษา

จากภาพพบว่าเรื่องทัศนคติและค่านิยมด้านพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องของศิลปะการแสดงและการละเล่นของท้องถิ่นคนพื้นเมืองเชื้อชาติต่างๆ การใช้ภาษาที่แตกต่างกันไม่ได้เป็นเครื่องวัดคุณค่าความเป็น

คนแตกต่างกันผู้บริหารมีความเชื่อว่าคนที่มาจากกลุ่มชนชาติที่แตกต่างกันควรมีโอกาสได้เรียนรู้และเข้าใจขนบธรรมเนียมของกันและกัน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องของชุดแต่งกายประจำชาติด้วย

แผนภาพที่ 6 ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถาบันการศึกษา

จากภาพพบว่าด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพบว่า ขอบร่วมงานกับเพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกันเป็นตัวอย่งที่ดีให้กับครูอาจารย์นักเรียนและผู้ปกครอง เรื่องการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอาเซียนอื่น ๆ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์พอดีส่วนการดูทีวีละครของประเทศอาเซียนอื่น ๆ ค่อนข้างต่ำ

3. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโรงเรียนในโครงการสปิริต ออฟ อาเซียน จากกาวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า

3.1 หลักสูตรอาเซียน การนำหลักสูตร ASEAN Curriculum Sourcebook ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน มีผลให้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมการบูรณาการความรู้มักนำโดยกลุ่มสาระสังคมศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ การขับเคลื่อนต้องใช้ศักยภาพพอสมควร แม้ว่าจะมีการทำหลักสูตรแต่การนำไปใช้ในทางปฏิบัติจะค่อนข้างลำบาก หัวหน้ากลุ่มสาระบางคนไม่มีอำนาจสั่งการและไม่สามารถตรวจสอบกลุ่มสาระอื่นๆ ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรลงใส่ใจในรายละเอียดด้วยตัวเอง

3.2 การเรียนภาษาอังกฤษและภาษาในอาเซียน ผู้วิจัยพบว่า การที่นักเรียนเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะเป็นการช่วยทำให้นักเรียนเปิดรับวัฒนธรรมต่างๆ ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมโดยผ่านภาษา เนื้อหาในการเรียนรู้ต่างมีการสอดแทรกวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของคน

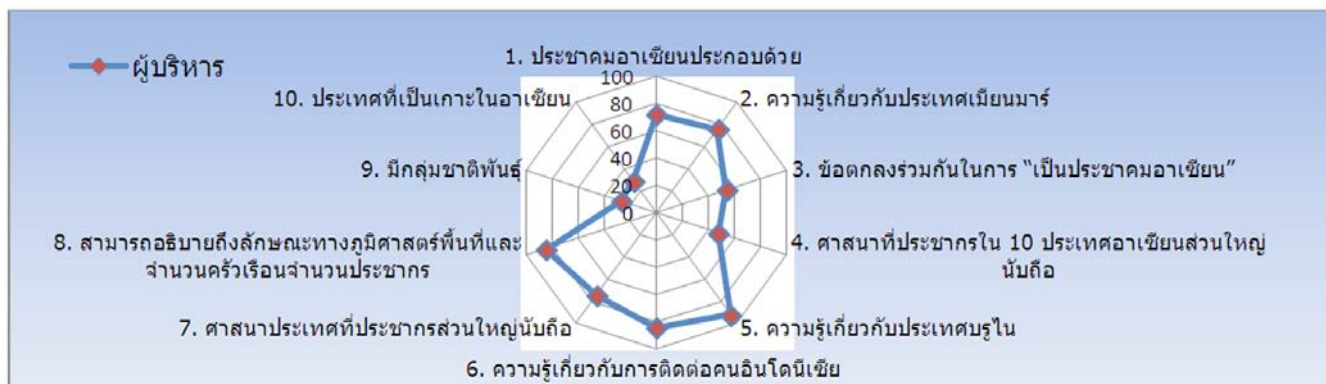
รวมถึงประเพณี โดยเฉพาะการเรียนกับชาวต่างชาติทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีทักษะด้านภาษาอังกฤษดีพัฒนาทักษะของตนมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารส่วนใหญ่มองว่า การเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ เป็นเรื่องดีและเป็นเรื่องสำคัญเพราะจำเป็นที่จะต้องสื่อสารร่วมกันระหว่างคนต่างวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นบางส่วนว่าการเรียนภาษาในอาเซียนนั้นยังมีความจำเป็นน้อยกว่าการเรียนภาษาอังกฤษ

3.3 เครือข่ายกับโรงเรียนในอาเซียน ในบางโรงเรียนมีการทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างโรงเรียนในไทยและโรงเรียนในอาเซียน ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าถ้ามีโอกาสในการทำบันทึกความเข้าใจกับโรงเรียนในอาเซียนจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มาก จากการประเมินผลโครงการนักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมการเรียนการสอน ในขณะที่โรงเรียน Buffer School ที่ติดชายแดนไทย-พม่าและไทย-ลาว มีความพยายามที่จะทำ MOU ระหว่างกันเพื่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแต่ดูเหมือนว่าจะประสบปัญหาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในของแต่ละประเทศ

3.4 ศูนย์อาเซียนทุกโรงเรียนยังคงศูนย์อาเซียนของตนไว้ แต่ขนาดของศูนย์จะมีขนาดเล็กหรือใหญ่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะมีปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ไม่ได้รับจากทาง

สพฐ.ในการจ้างเจ้าหน้าที่ศูนย์ เมื่องบประมาณลดลงบางโรงเรียน คงไว้ในลักษณะของห้องการเรียนรู้อาเซียน ทางโรงเรียนต้องแก้ปัญหา โดยการวางแผนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้มีการจ้างเจ้าหน้าที่ศูนย์ ประจำโรงเรียนทำให้ไม่เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการนำนโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนไปประยุกต์ใช้

แผนภาพที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

จากภาพพบว่าด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของผู้บริหาร ภาพรวมผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของลักษณะทางภูมิศาสตร์พื้นที่ จำนวนครัวเรือน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ผู้บริหารยังขาดความรู้บางด้านเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ดังนั้นปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษานี้ในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้นโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

อภิปรายผล

จากการศึกษาการนำนโยบายไปประยุกต์ของผู้บริหารสถานศึกษานี้ในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียน ของ สพฐ. ในด้านส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม การวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการ สปริต ออฟ อาเซียนให้ความสำคัญกับการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมากำหนดแนวทางปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน การวิจัยเชิงปริมาณพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยรอบโรงเรียนในด้านการบริหารสถานศึกษา

พบว่าโรงเรียนต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาสำคัญอันหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ ด้านงบประมาณในการพัฒนาศูนย์อาเซียนศึกษาเพื่อการดำเนินนโยบายรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและด้านบุคลากรโดยเฉพาะการจัดจ้างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และปัญหาด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์

การศึกษาวิจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน การวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า การบริหารการศึกษานั้นปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนหลักในการนำความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประยุกต์ใช้นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม คุณลักษณะส่วนบุคคลของตัวผู้บริหารในเรื่องของทัศนคติเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทัศนคติจะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรม ปัจจัยเฉพาะด้านของตัวผู้บริหารที่ต้องมีคือ ภาวะผู้นำ จากการศึกษานี้ในวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีผลทำให้ การนำนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้บริหารที่มี

ภาวะผู้นำสูงจะสามารถนำนโยบายฯ มาประยุกต์ใช้ได้มากกว่าผู้บริหารสถาบันที่มีภาวะผู้นำต่ำ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูง มีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารซึ่งจะช่วยในการส่งเสริมการดำเนินงานในเรื่องของความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ด้านการบริหารจัดการนโยบาย ด้านภาวะผู้นำเรื่องของความตระหนักรู้ และเคารพการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมของสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กวี วงศ์พุ่ม (2535 : 14-15 อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2552) ผู้นำ (Leadership) คือ ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม ที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็นผู้นำของกลุ่ม เป็นทั้งผู้ที่มีบทบาทติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม ผู้ชี้แนะ ผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ Luther Gulick และ Lyndall Urwick (1937 อ้างถึงใน จันทรจักรี เกตุมาโร, 2556: 71-72) ตัวแบบในการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายเรียกว่า "POSDCoRB" ซึ่งต่อมากลายเป็นแนวทางการจัดการองค์การ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การกำกับติดตาม (Directing) ความร่วมมือประสานงาน (Coordinating) การรายงานผล (Reporting) และงบประมาณ (Budgeting) และสอดคล้องกับการศึกษาของประคัลภ์ บัณฑลพัลลภ (2553) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการ ได้แก่ (1) ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (2) ผู้นำที่ดีจะต้องกระจายงานให้ทีมงานอย่างเหมาะสม (3) ผู้นำที่ดีจะต้องสร้างทีมงานได้ จะต้องเป็นคนทำงานให้สำเร็จ (4) ผู้นำที่ดีจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานได้ (5) ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้พัฒนาคนอื่นอยู่เสมอ การวิจัยเชิงปริมาณในเรื่องของความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนพบว่าผู้บริหารมีความสนใจในเรื่องของอาเซียนและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการนำความรู้มาประกอบกับการพัฒนาให้กับสถาบันการศึกษาให้เท่าเทียมกับประเทศในอาเซียนที่มีการพัฒนาการศึกษาได้อย่างก้าวกระโดด ดังนั้นผู้บริหารมีส่วนสำคัญมาก เพราะต้องเป็นผู้ริเริ่มต้องมีความรู้ความเข้าใจเปิดใจรวมถึงปรับวิสัยทัศน์ให้กว้างรับกับการเปลี่ยนแปลงและก้าวทันกับสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามา หมั่นศึกษา

หาความรู้รวมถึงเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Fasa, Hajisoterioub and Angelidesb (2014: 312-314) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในยุโรป เรื่อง Intercultural Education in Europe: Policies, Practices and Trends เพื่ออธิบายถึงนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และแนวโน้มของการศึกษาพหุวัฒนธรรมในยุโรป พบว่าการสนับสนุนการศึกษาพหุวัฒนธรรมในยุโรปเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 และมีความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 จากที่สภายุโรปได้เริ่มโครงการที่เรียกว่า The New Challenge of Intercultural Education หรือความท้าทายใหม่ในการศึกษาพหุวัฒนธรรม อันมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนัก รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นระหว่างกันผ่านองค์ประกอบของการศึกษาพหุวัฒนธรรม ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Forrest และ Dunn, (2013: 1-9) ศึกษาถึงทัศนคติในการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับเชื้อชาติต่างๆ ในพื้นที่ทางใต้ของออสเตรเลียทั้งในเขตเมือง และชนบท 13 เขตพื้นที่พบว่า ประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลทางใต้ของออสเตรเลียยังมีทัศนคติที่ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม และยังมีบางพื้นที่ที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในประเด็นในเรื่องของการแต่งงานข้ามสายพันธุ์, วัฒนธรรมของคนที่ไม่ใช่คนอังกฤษ และค่านิยมเรื่องพหุวัฒนธรรม ในส่วนของการเคารพ และอยู่ร่วมกัน พบว่าผู้บริหารในสถาบันการศึกษา สวิตเซอร์แลนด์ อาเซียนให้ความสำคัญในเรื่องของหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนในการเตรียมความพร้อมประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หน้าที่ของผู้บริหารต้องสร้างความรู้สึกร่วมของครูอาจารย์ในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้ตระหนักรู้ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันกับคนที่มาจากเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมจากประเทศเพื่อนบ้านแถบอาเซียน ชนเผ่าต่างๆ ชนกลุ่มน้อย และแรงงานข้ามชาติที่มาทำงาน ศึกษา และอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านปัจเจกบุคคลทั้งทางด้านความรู้ตระหนักรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ที่เป็นองค์ประกอบในการสื่อสารระหว่างกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาพรวมในเรื่องของระดับทัศนคติ "ความเคารพและการอยู่ร่วมกัน"ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Breslin (2007: 42) ความหลากหลายทางเชื้อชาติ

ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของภูมิภาคอาเซียนเป็นสิ่งจำเป็นตั้งแต่การรวมตัวของอาเซียนซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะ ในฐานะผู้นำทางการศึกษาระดับท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ผู้บริหารเองต้องมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับข้อมูลในมุมของวิชาการ และศึกษาสภาพความเป็นไปของพื้นที่โดยรอบโรงเรียน ทั้งทางด้านประเพณี ด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ผู้บริหารสถานศึกษายินดีให้ความร่วมมือกับ ครู-อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครอง/ชุมชน ในการให้การอนุรักษ์และสืบสานต่อไป รวมถึงในเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปะการแสดง การละเล่นท้องถิ่นของคนพื้นเมืองชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญบ่งบอกได้ถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารในการพยายามสืบสานวัฒนธรรมเหล่านี้ต่อไป ซึ่งผู้บริหารจะเป็นบุคคลสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีของสถานศึกษา ให้กับ ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เห็นได้จากการเข้าร่วมงานประเพณีกับคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างไปจากตนเอง นอกจากนี้ในด้านพฤติกรรมที่เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับและเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องของพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมสูงมาก นอกจากนี้ยังยินดีที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอาเซียนอื่นๆ ที่สามารถใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ และสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาของศาสนาอื่นๆ เสมอเมื่อมีโอกาส เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเรื่องของความแตกต่างในฐานะผู้นำสถาบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวภัทร ยอดแก้ว(2555) การสื่อสารต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะการมีอคติต่อวัฒนธรรมอื่นๆ และการเหยียดเชื้อชาติ เพราะปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรม และการแสดงออกที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกันในประชาชนในภูมิภาคอาเซียน การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการสื่อสารในสังคมที่แสดงออกมาด้วยกัน สามรูปแบบคือ ความรู้และความตระหนักรู้ ทัศนคติ (ความชื่นชอบ/ค่านิยม) และพฤติกรรมที่แสดงออก

เพื่อเสนอแนวทางในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน จากการศึกษา

เชิงคุณภาพสิ่งสำคัญที่สามารถนำมาเสนอแนวทางในการประยุกต์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน คือ ในส่วนของประยุกต์ด้านหลักสูตรอาเซียนโดยการนำหลักสูตร Curriculum Sourcebook ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน การเรียนภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน การเรียนภาษามีผลให้นักเรียนมีความรู้และเปิดกว้างในการรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมง่ายขึ้น เครือข่ายของโรงเรียนในอาเซียนพบว่า โรงเรียนที่มีการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับโรงเรียนในอาเซียน โครงการนี้มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประโยชน์ การมีศูนย์อาเซียนทุกโรงเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นเนื่องจากช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น จากหนังสือเกี่ยวกับอาเซียนในศูนย์อาเซียนหรือจากบรรยากาศของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในศูนย์อาเซียนของแต่ละโรงเรียน ด้านการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของผู้บริหารมีผลอย่างมากในการบริหาร สถานศึกษาด้านการให้ความสำคัญในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นผลดีต่อนักเรียน ครู-อาจารย์ และผู้ปกครอง-ชุมชน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการนำนโยบายไปประยุกต์ของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสำหรับโรงเรียนโครงการ สปริต ออฟอาเซียน สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับการนำนโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสถาบันการศึกษาของตน เช่น การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยรอบสถานศึกษาโดยเฉพาะให้ความสำคัญด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศใกล้เคียง ปัญหาที่ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้คือ การขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาศูนย์อาเซียนของแต่ละสถาบันและการปัญหาการขาดบุคลากรและปัญหาเรื่องการสื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษาซึ่งเนื่องจากการส่งเสริมที่ไม่ต่อเนื่องและการขาดแคลนด้านงบประมาณ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษาพบว่า มีปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การมีทัศนคติที่ดีด้านการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถาบันการศึกษาของตน ปัจจัยเฉพาะด้านที่กล่าวถึงคือ ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษา "ภาวะผู้นำ" ของผู้บริหารเป็นเรื่องสำคัญโดยพบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงสามารถประยุกต์ใช้นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานศึกษาของตนให้ประสบความสำเร็จได้ง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำ นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารสถานศึกษาแล้วยังพบว่า ปัจจัยสำคัญคือ การเคารพการอยู่ร่วมกัน การสื่อสารด้านสังคม ทัศนคติและค่านิยมด้านพหุวัฒนธรรม และด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้นโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การเสนอแนวทางในการประยุกต์นโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนในด้านการบริหารสถานศึกษา การนำหลักสูตรอาเซียน ASEAN Curriculum Sourcebook ซึ่งเป็นหลักสูตรส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียนมาบูรณาการให้เหมาะสมกับสถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันการศึกษา เนื่องจากแต่ละสถานศึกษามีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมทางอาเซียนที่แตกต่างกัน ต้องนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานศึกษาของตน การเรียนภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศไทยเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาของตน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเปิดรับวัฒนธรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ในการเกิดความเข้าใจด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเป็นเครือข่ายกับโรงเรียนในอาเซียนซึ่งโรงเรียนที่ได้มีการทำ MOU ระหว่างโรงเรียนในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มีส่วนช่วยให้นักเรียนและครูอาจารย์ได้รับประโยชน์โดยตรงด้านการแลกเปลี่ยนความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีศูนย์อาเซียนทุกโรงเรียนเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม นักเรียนสามารถเรียนรู้ทางตรงจากห้องเรียนของศูนย์อาเซียนในสถานศึกษา กล่าวโดยสรุปพบว่าจุดมุ่งหมายของโครงการ คือ การสร้างความพร้อมให้นักเรียนเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ในทัศนะของผู้บริหารบางท่านมองว่านโยบายเกี่ยวกับอาเซียนเป็นเหมือนกับการโฆษณาซึ่งไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างแท้จริง ทั้งในส่วนของนโยบายฯ

2. การสร้างคู่มือการปฏิบัติงานขึ้นมาให้หัวหน้าศูนย์อาเซียนเพื่อเป็นไปในกรอบและดำเนินไปทิศทางเดียวกัน

3. ทุกฝ่ายๆ ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาเซียน วิธีการแก้ไขปัญหาที่โรงเรียนพอจะทำได้คือการวางแผนนโยบายหรือแผนงานในด้านต่างๆ ของสถานศึกษาของตนไว้ให้ครอบคลุมในทุกด้านเพื่อจะช่วยให้การดำเนินงานตามนโยบายที่วางไว้ประสบความสำเร็จ ปัญหาหลักคือ เรื่องของงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบองค์รวม ถ้าต้องการให้เห็นเป็นรูปธรรมในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ควรศึกษา (1) เจาะรายละเอียดลงไปในแต่ละสถานศึกษาทั้ง 5 ภาคของประเทศไทยโดยเน้นในแต่ละจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน (2) การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบายคือภาคภาครัฐฯ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูอาจารย์ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติ และในส่วนใหญ่มีส่วนได้ส่วนเสียคือ ผู้ปกครอง/ชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมาทุกภาคส่วนควรร่วมมือ ควรมองหาจุดแข็งและโอกาสจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศต้นแบบในการจัดการเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างน่ายกย่องจนในปัจจุบัน ภาคการศึกษาของสิงคโปร์ก้าวหน้าระดับโลก ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จประเทศไทยเองรอโอกาส อย่าให้จุดอ่อนและอุปสรรคมาขัดขวาง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. 2552. "แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน". สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2557 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/customize-20121218-094710-341214.pdf>

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. 2557. "ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 195/2557". สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 จาก: <http://www.moe.go.th/websm/2014/sep/195.html>

จันทร์จारी เกตุมาโร. 2556. **อาเซียนนามัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประคัลภ์ ปันทพลังกูร. 2553. "คุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดี". สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2558. จาก: <https://prakal.wordpress.com/2010/06/25/5>

แพรวภัทร ยอดแก้ว. 2555. "คุณลักษณะพลเมืองอาเซียน". เอกสารประกอบการสอน รหัสวิชา 2000111 วิชาอาเซียนศึกษา (ASEAN Studies). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2558 <https://www.gotoknow.org/posts/505876>

ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. 2552. "ความหมายของ ภาวะผู้นำ". สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2558 จาก http://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=98&p=1

สุภาวงศ์ จันทวานิช. 2557. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. 2555. **คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Buchori, S. and Dobinson, T. 2015. **Diversity in teaching and learning: Practitioners' perspectives in a multicultural early childhood setting in Australia**. Australasian.

Creswell, J.W. 2009. **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches** (3 ed.). Los Angeles: SAGE.

_____. 2013. **Qualitative Inquiry & Research Design Choosing Among Five Approaches** (3 ed.). Thousand Oaks, California: SAGE.

Daniel, F., Christina, H. and Panayiotis, A. 2014. "Intercultural education in Europe: policies, practices and trends". **British Educational Research Journal**. 40(2): 300-318.

Frank, O. R. 2003. "Multiculturalism in Germany: Local management of immigrants' social inclusion". **International Journal on Multicultural Societies**. 5(1): 55-76.

James, F. and Kevin, D. 2013. "Cultural diversity, racialisation and the experience of racism in rural Australia: the South Australian case". **Journal of Rural Studies**. 30: 1-9.

Shaun, B. 2007. **Theorising East Asian Regionalism(s): New Regionalism and Asia's Future(s). Advancing East Asian Regionalism**. London : Routledge.

>> **ดร.จุฬารณย์ ขอบใจกลาง**

จบการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (ภาคภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปัจจุบันทำงานเป็นนักวิจัยประจำศูนย์อาเซียนและเอเชียศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และอาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต